

Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2021/22:AU16

Subsidiaritetsprövning av direktivförslaget om bättre arbetsvillkor för plattformarbete

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande i enlighet med 10 kap. 3 § riksdagsordningen. Utskottet anser att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet menar att den anställningspresumtion som finns i direktivförslaget inte är förenlig med kommissionens ambition att nationella definitioner ska ligga till grund för korrekt fastställande av anställningsstatus. Fastställandet av kriterier för att avgöra ett anställningsförhållande görs bäst på nationell nivå. Anställningspresumtionen innehåller en detaljerad reglering som inte står i proportion till förslagets mål och syfte.

I utlåtandet finns en reservation (M, SD, C, KD) där reservanterna föreslår att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande med ett annat innehåll än det i utskottets förslag.

Prövade förslag

Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete (COM(2021) 762).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Kommissionens förslag	4
Bakgrund.....	4
Syfte	5
Innehåll	5
Utskottets prövning.....	7
Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete	7
Kommissionens bedömning	7
Regeringens bedömning.....	9
Utskottets ställningstagande.....	9
Reservation	11
Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete (M, SD, C, KD).....	11
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över prövade förslag	13
<i>Bilaga 2</i>	
Motiverat yttrande från Sveriges riksdag	14
<i>Bilaga 3</i>	
Motiverat yttrande från Sveriges riksdag	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformsarbete

Riksdagen beslutar att lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med den lydelse som framgår av utskottets förslag i bilaga 2.

Reservation (M, SD, C, KD)

Stockholm den 22 februari 2022

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Roger Haddad (L), Mats Green (M), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Alireza Akhondi (C), Ciczie Weidby (V), Christina Tapper Östberg (SD), Michael Anefur (KD), Serkan Köse (S), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Malin Danielsson (L), Johanna Haraldsson (S), Ann-Sofie Lifvenhage (M) och Marianne Fundahn (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 9 december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete (COM(2021) 762).

Den 12 januari 2022 hänvisade kammaren förslaget till arbetsmarknadsutskottet för subsidiaritetskontroll. Åttaveckorsfristen för att lämna ett motiverat yttrande går ut den 8 mars 2022.

Regeringen informerade riksdagen om sin bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen den 12 januari 2022 (dnr AU-1.8.4-1053-2021/22).

Regeringen informerade om förslaget i en faktagpromemoria som kom in till riksdagen den 20 januari 2022 (2021/22:FPM36).

Förslaget som prövas finns i bilaga 1. Utskottets förslag till motiverat yttrande finns i bilaga 2. Reservanternas förslag till motiverat yttrande finns i bilaga 3.

Kommissionens förslag

Bakgrund

Den digitala plattformsekonomin växer snabbt. I dag arbetar över 28 miljoner människor i EU via digitala plattformar. År 2025 förväntas detta antal ha stigit till 43 miljoner. Enligt kommissionen är ca 5,5 miljoner av de som arbetar via digitala plattformar i EU felaktigt bedömda som egenföretagare.

Kommissionen menar att det blir allt svårare att korrekt bedöma människors yrkesställning, vilket i vissa fall leder till bristande rättigheter kopplade till arbetet och bristande socialt skydd. Dessutom anser kommissionen att användningen av algoritmer i plattformarbete kan väcka frågor om ansvarsskyldighet och öppenhet.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen aviserade i sina politiska riktlinjer för 2019–2024 och i kommissionens arbetsprogram för 2021 ett lagförslag för att förbättra arbetsvillkoren för personer som arbetar via digitala plattformar med syfte att säkerställa rättvisa arbetsvillkor och ett fullgott socialt skydd.

Kommissionen genomförde under 2021 ett samråd i två steg med arbetsmarknadens parter. Den 9 december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete (COM(2021) 762).

Syfte

Kommissionen anger att syftet med förslaget är att förbättra arbetsvillkoren och de sociala rättigheterna för personer som arbetar via plattformar, bl.a. för att stödja villkoren för hållbar tillväxt av digitala arbetsplattformar i EU. Förslaget har tre särskilda mål:

1. Att se till att personer som arbetar via plattformar har eller kan få rätt sysselsättningsstatus mot bakgrund av sitt faktiska förhållande till den digitala arbetsplattformen och få tillgång till gällande arbetsrättsligt och socialt skydd.
2. Att säkerställa rättvisa, insyn och redovisningsskyldighet i algoritmisk ledning av plattformsarbete.
3. Att öka insynen, spårbarheten och medvetenheten om utvecklingen inom plattformsarbete och förbättra efterlevnaden av de tillämpliga reglerna för alla som arbetar via plattformar, även sådana som verkar över gränserna.

Innehåll

Det första målet ska enligt kommissionen uppnås genom inrättandet av en övergripande ram för att hantera felklassificering av sysselsättningsstatus i plattformsarbete. Kommissionen föreslår att ramen omfattar lämpliga förfaranden för korrekt fastställande av anställningsstatus för personer som utför plattformsarbete samt en presumtion om anställningsförhållande för personer som arbetar via sådana digitala arbetsplattformar som kontrollerar vissa aspekter av arbetets utförande. Den rättsliga presumtionen ska gälla i alla relevanta administrativa och rättsliga förfaranden. I förslagets artikel 4 om rättslig anställningspresumtion ställer kommissionen upp fem kriterier som ska avgöra om företaget kontrollerar arbetets utförande på ett sådant sätt att ett anställningsförhållande föreligger. Om minst två av kriterierna är uppfyllda ska plattformsföretaget i fråga rättsligt sett anses vara arbetsgivare. Kriterierna är följande:

- a. Att plattformsföretaget i praktiken fastställer ersättningsnivån eller fastställer övre gränser för ersättning.
- b. Att plattformsföretaget fastställer särskilda bindande regler för utseende och beteende gentemot tjänstemottagaren eller arbetets utförande.
- c. Att plattformsföretaget elektroniskt övervakar arbetets utförande eller kontrollerar kvaliteten på resultaten av arbetet.
- d. Att plattformsföretaget begränsar de anställdas frihet att organisera arbetet, särskilt friheten att välja arbetstid eller frånvarotid, acceptera eller inte acceptera uppgifter eller anlita underleverantörer eller ersättare.
- e. Att plattformsföretaget begränsar möjligheten att bygga upp en kundkrets eller att utföra arbete för tredje part.

Om ett anställningsförhållande föreligger ska de personer som arbetar för plattformsföretaget få tillgång till de rättigheter och sociala förmåner som ställningen som arbetstagare medför. De ska då ha rätt till

- minimilön (om en sådan finns)
- kollektiva förhandlingar
- reglering av arbetstid
- hälsoskydd
- betald semester
- skydd mot arbetsolyckor
- arbetslöshets- och sjukpenningförmåner
- avgiftsfinansierad ålderspension.

Plattformsföretaget ska enligt förslaget ha rätt att bestrida eller motbevisa bedömningen, och de måste då styrka att inget anställningsförhållande föreligger. De tydliga kriterierna kommer enligt kommissionen att öka rättssäkerheten, minska rättegångskostnaderna och underlätta affärsplaneringen för plattformsföretagen.

Det andra målet ska enligt kommissionen nås genom att nya materiella rättigheter införs för personer som utför plattformarbete. Det är bl.a. fråga om rätt till insyn i användning och drift av automatiska övervaknings- och beslutssystem, som preciserar och kompletterar de befintliga rättigheterna till skydd av personuppgifter. Förslaget till direktiv ska också enligt kommissionen säkerställa mänsklig övervakning av hur sådana automatiska system påverkar arbetsvillkoren, för att skydda arbetstagarnas grundläggande rättigheter och arbetsmiljön.

Slutligen föreslår kommissionen åtgärder för att nå det tredje målet genom att bl.a. förtydliga skyldigheten för arbetsgivare att anmäla plattformarbete till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där arbetet utförs. Det föreslagna direktivet ska vidare förbättra kunskapen hos myndigheter om vilka digitala arbetsplattformar som är aktiva i deras medlemsstat genom att ge myndigheterna tillgång till relevant grundläggande information om antalet personer som arbetar via digitala arbetsplattformar, deras sysselsättningsstatus och plattformarnas villkor. Åtgärderna ska hjälpa myndigheterna att säkerställa efterlevnaden av bestämmelser om arbetstagar rättigheter och uppbära sociala avgifter, och därigenom förbättra villkoren för personer som utför plattformarbete.

Utskottets prövning

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen beslutar att lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med den lydelse som anges i bilaga 2.

Jämför reservationen (M, SD, C, KD).

Inledning

Subsidiaritetsprincipen regleras i artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (nedan EU-fördraget). Enligt denna artikel ska unionen, på de områden där den inte har exklusiv befogenhet, vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. De nationella parlamenten ska se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

Enligt nämnda protokoll ska Europaparlamentet, rådet och kommissionen översända sina utkast till lagstiftningsakter till de nationella parlamenten för att de ska kunna ta ställning till om de är förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Riksdagen ska i enlighet med 9 kap. 20 § riksdagsordningen pröva om ett utkast till en lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen.

Kommissionens bedömning

Kommissionen anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen då målen för åtgärden inte kan uppnås av medlemsstaterna själva. Eftersom plattformstjänster ofta verkar över nationsgränserna krävs gemensamma åtgärder för att reglera dessa, menar kommissionen. Enligt kommissionen kan endast ett EU-initiativ fastställa gemensamma regler för alla digitala arbetsplattformar i EU och på så sätt gynna en rättvis utveckling i unionen. Kommissionen skriver följande om sin syn på förslagens förenlighet med subsidiaritetsprincipen:

Flexibilitet och ständig anpassning av affärsmodeller är centrala inslag i plattformsekonomin, vars främsta produktionsmedel är algoritmer, data och moln. Eftersom digitala arbetsplattformar inte är knutna till några fasta tillgångar och lokaler kan de enkelt röra sig och verka över gränserna,

snabbt starta verksamhet på vissa marknader, ibland lägga ner verksamheten av affärs- eller regleringsskäl och öppna igen i ett annat land med mindre sträng reglering.

Medlemsstaterna verkar på en gemensam inre marknad, men de har valt olika strategier för huruvida och hur de reglerar plattformarbete. Över 100 domstolsbeslut och 15 myndighetsbeslut om sysselsättningsstatus för personer som arbetar via plattformar har fattats i medlemsstaterna med varierande resultat, men främst har personer som arbetar via plattformar omklassificerats till arbetstagare. Utöver den rättsliga osäkerhet som detta medför för de digitala arbetsplattformarna och för dem som arbetar genom dem, pekar det stora antalet domstolsärenden på svårigheter att upprätthålla lika villkor mellan dels medlemsstaterna, dels mellan digitala arbetsplattformar och andra företag samt undvika en press nedåt på arbetsnormer och arbetsvillkor. Vissa digitala arbetsplattformar kan ägna sig åt otilbörliga affärsmetoder gentemot andra företag, t.ex. genom att inte följa samma regler och bedriva verksamhet på samma villkor. Därför behövs EU-åtgärder för att se till att den mycket rörliga och snabbföränderliga plattformsekonomin utvecklas parallellt med arbetstagar rättigheterna för personer som arbetar via plattformar.

Digitala arbetsplattformar är ofta baserade i ett land men drivs av personer som är baserade någon annanstans. 59 % av alla som arbetar via plattformar i EU har kontakt med kunder som är baserade i ett annat land. Detta ökar komplexiteten i avtalsförhållandena. Arbetsvillkoren och den sociala tryggheten för personer som utför gränsöverskridande plattformarbete är lika osäkra och beror i hög grad på deras sysselsättningsstatus. Nationella myndigheter (t.ex. yrkesinspektioner, socialförsäkringsinstitutioner och skattemyndigheter) känner ofta inte till vilka digitala arbetsplattformar som är aktiva i deras land, hur många människor som arbetar genom dem och enligt vilken sysselsättningsstatus arbetet utförs. Risken för bristande efterlevnad av regler och hinder för att ta itu med odeklarerat arbete är större i gränsöverskridande situationer, särskilt när det gäller arbete via nätplattformar. I detta sammanhang är det bäst på EU-nivå att vidta relevanta åtgärder för att ta itu med de gränsöverskridande utmaningarna med plattformarbete, bl.a. bristen på underlag för att möjliggöra bättre kontroll av efterlevnaden av reglerna.

Enbart nationella åtgärder skulle inte uppnå EU:s fördragsfästa huvudmål att främja hållbar ekonomisk tillväxt och sociala framsteg, eftersom medlemsstaterna kan tveka att anta strängare regler eller strikt tillämpa befintliga arbetsnormer, samtidigt som de konkurrerar med varandra för att locka till sig investeringar från digitala arbetsplattformar.

Endast ett EU-initiativ kan fastställa gemensamma regler som gäller för alla digitala arbetsplattformar med verksamhet i EU, samtidigt som man förhindrar fragmentering på den snabbväxande inre marknaden för digitala arbetsplattformar. Detta skulle säkerställa lika spelregler för arbetsvillkor och algoritmisk verksamhetsledning mellan digitala arbetsplattformar som är verksamma i olika medlemsstater. Det specifika mervärdet för EU ligger därför i fastställandet av miniminormer på dessa områden, eftersom det främjar konvergens uppåt i fråga om sysselsättning och sociala resultat i hela unionen och underlättar plattformsekonomin utveckling i hela EU.

Regeringens bedömning

Regeringen informerade i en promemoria till riksdagen den 12 januari 2022 om sin bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen i direktivförslaget. Regeringen skriver:

Regeringen delar uppfattningen att de snabba förändringarna på arbetsmarknaden med en växande marknad för digitala arbetsplattformar kan leda till utmaningar för att rätt klassificera personer som arbetar via plattformarna. Regeringen instämmer med kommissionen i att nationella definitioner enligt gällande lagstiftning, kollektivavtal eller praxis i medlemsstaterna ska ligga till grund för korrekt fastställande av anställningsstatus, vilket föreslås i artikel 3(1) i förslaget.

I artikel fyra i förslaget regleras en anställningspresumtion, där kommissionen föreslår kriterier för när digitala arbetsplattformar ska anses kontrollera arbetets utförande. Om minst två kriterier är uppfyllda ska en rättslig anställningspresumtion tillämpas. Givet att nationella definitioner ska ligga till grund för korrekt fastställande av anställningsstatus i förslaget kan det ifrågasättas om de detaljerade kriterierna i artikel fyra är det mest träffsäkra instrumentet för att lösa problemen. Kommissionen har inte på ett tillfredsställande sätt visat i sin bedömning av subsidiaritetsprincipen hur tillämpningen av detaljerade kriterier fastställda på EU-nivå i artikel fyra skulle leda till bättre förutsättningar att uppnå förslagets syfte att uppnå rätt klassificering av personer som arbetar via plattformar. Regeringen gör därför i nuläget bedömningen att det kan ifrågasättas om förslaget i den delen är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona att det är angeläget att personer som arbetar via digitala plattformar liksom andra har goda villkor och en bra arbetsmiljö. Det är också viktigt att EU:s inre marknad fungerar väl. Det kan därför finnas behov av åtgärder på såväl nationell nivå som EU-nivå.

I likhet med regeringen anser utskottet dock att kommissionens aktuella förslag är alltför långtgående och detaljerat. Artikel 4 i förslaget ställer upp kriterier för en anställningspresumtion. Om minst två av kriterierna är uppfyllda ska ett anställningsförhållande bedömas föreligga och personen som arbetar för företaget i fråga ska därmed få tillgång till de rättigheter och sociala förmåner som ställningen som arbetstagare medför.

Utskottet menar liksom regeringen att denna anställningspresumtion inte är förenlig med kommissionens ambition att nationella definitioner enligt gällande lagstiftning, kollektivavtal eller praxis i medlemsstaterna ska ligga till grund för korrekt fastställande av anställningsstatus. Utskottets uppfattning är att en övergripande ram för att hantera felklassificering bör innebära att medlemsstaterna själva fastställer kriterier för att avgöra ett anställningsförhållande.

I svensk rätt avgörs frågan om huruvida en arbetspresterande part är arbetstagare genom en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Utskottet framhåller att det är av största vikt att frågor som

reglerar anställningsförhållanden och definitioner av arbetstagarbegreppet förblir en nationell kompetens.

Arbetsmarknadsdepartementet har skickat det aktuella förslaget på remiss till berörda myndigheter och organisationer. Utskottet noterar att flera av remissinstanserna menar att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen och att de har lyft fram sin oro över förslagets konsekvenser för den svenska arbetsmarknadsmodellen, särskilt när det gäller artikel 4. Arbetsdomstolen skriver bl.a. att den har svårt att se att en sådan reglering som artikel 4 innebär skulle bidra till ett korrekt fastställande av de arbetspresterandes rättsliga status i svensk rätt.

Landsorganisationen i Sverige bedömer att även om det nationella arbetstagarbegreppet inte påverkas direkt kommer de regler som föreslås att få en direkt effekt på vårt arbetstagarbegrepp och tillämpningen av detta. Det innebär också, vilket är en avvikelse från den svenska arbetsrättsliga systematiken, att särregler för hur man bestämmer vem som är arbetstagarare införs just för plattformsföretag. Sveriges akademikers centralorganisation lyfter bl.a. fram att det finns oklarheter när det gäller hur förslaget förhåller sig till sociala trygghetssystem, som är en nationell angelägenhet, och huruvida presumtionen ska tillämpas inom andra rättsområden än arbetsrätten.

Svenskt Näringsliv skriver bl.a. att artikel 4 för svensk del innebär att arbetsmarknadens parter förlorar möjligheten att kunna hantera dessa frågor genom kollektivavtal. Sveriges Kommuner och Regioner påpekar bl.a. att det är oklart vilken den faktiska innebörden av artikel 4 är och vilka konsekvenser som det får i förhållande till att den rättsliga presumtionen för ett anställningsförhållande ska gälla i alla relevanta administrativa och rättsliga förfaranden och att behöriga myndigheter ska utgå från denna presumtion.

Utskottet gör samma bedömning som dessa remissinstanser och menar att de sammantagna konsekvenserna av direktivförslaget är svåra att överblicka och att direktivet, så som förslaget är utformat med en anställningspresumtion, innebär risker för den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Subsidiaritetsprincipen innebär att en åtgärd ska vidtas på EU-nivå endast om, och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva. Utskottet menar sammanfattningsvis att anställningspresumtionen, så som den utformats i direktivförslaget, inte är förenlig med kommissionens ambition att nationella definitioner ska ligga till grund för korrekt fastställande av anställningsstatus. Fastställandet av kriterier för att avgöra ett anställningsförhållande görs bäst på nationell nivå. Anställningspresumtionen innehåller en detaljerad reglering som inte står i proportion till förslagets mål och syfte. Utskottets slutsats är därför att förslaget i denna del strider mot subsidiaritetsprincipen.

Eftersom utskottets uppgift är att ta ställning till det befintliga förslaget innebär utskottets ställningstagande att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen och att riksdagen bör lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande i enlighet med 10 kap. 3 § riksdagsordningen.

Reservation

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete (M, SD, C, KD)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Alireza Akhondi (C), Christina Tapper Östberg (SD), Michael Anefur (KD), Ann-Christine From Utterstedt (SD) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen beslutar att lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med den lydelse som framgår av reservanternas förslag i bilaga 3.

Ställningstagande

Vi anser att det är positivt att den tekniska utvecklingen gör det möjligt att skapa nya tjänster och jobb via digitala plattformar. Det gynnar den europeiska konkurrenskraften och får fler i arbete. Denna utveckling ställer även krav på nya lösningar för de sociala och arbetsrättsliga utmaningar som följer. Dessa utmaningar menar vi att medlemsstaterna hanterar bäst på nationell nivå.

EU:s medlemsländer har olika förutsättningar och olika arbetsmarknadsmodeller, vilket skapar skilda behov. Det är nödvändigt att medlemsstaterna på de sätt som passar dem bäst snabbt kan svara mot de tekniska utmaningar som uppstår genom att själva besluta vilka regleringar som är lämpliga. Om medlemsstaterna inte har den möjligheten riskerar utvecklingen att stanna av och det kan i sin tur innebära att arbetstillfällena flyttar till länder utanför EU.

EU-länderna har mycket att lära av varandra och delar redan med sig av goda exempel. Det är något vi uppmuntrar. Fler bindande direktiv som förstör fungerande arbetsmarknadsmodeller motsätter vi oss däremot kraftigt. Vi har de senaste åren sett en rad initiativ från EU-kommissionen som direkt hotar den svenska arbetsmarknadsmodellen där arbetsmarknadens parter hanterar frågor genom kollektivavtal.

I det aktuella direktivförslaget ser vi detta mycket tydligt, inte minst i artikel 4, där en anställningspresumtion ogiltigförklarar det svenska arbetstagarbegreppet. Hela förslaget vilar på denna anställningspresumtion, och förslaget är i grunden feltänkt. Direktivet riskerar också att få återverkningar på både skattesystemet och socialförsäkringssystemet, vilket är oacceptabelt. Om direktivförslaget antas kommer det att få långtgående konsekvenser för befintliga plattformsföretag och för hela gigekonomin. Direktivförslaget underminerar arbetsmarknadens parter autonomi och utgör ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Vi noterar liksom utskottet remissinstansernas kraftiga oro. Utöver det som utskottet lyfter fram uppmärksammar vi att Svenskt Näringsliv bedömer att det föreslagna regelverket avsevärt kommer att försvåra möjligheten att driva företag och erbjuda tjänster via digitala plattformar i Sverige och att förslaget olik rapporterings- och informationsskyldigheter innebär en orimlig administrativ börda för de företag som omfattas.

Sammanfattningsvis står det för oss helt klart att direktivförslagets syfte i alla dess delar bättre kan uppnås av medlemsstaterna själva.

Vi har gång på gång upprepat att det är av yttersta vikt att EU möter de sociala utmaningarna på sätt som respekterar varje medlemsstats nationella kompetens. När kommissionen överträder den gränsen undergräver den sammanhållningen mellan EU:s medlemsländer och skapar fragmentering. Det gör mer skada än nytta. Vi kommer även i fortsättningen att motsätta oss sådana initiativ.

Vi anser mot denna bakgrund att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen och föreslår att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande i enlighet med 10 kap. 3 § riksdagsordningen.

BILAGA 1

Förteckning över prövade förslag

Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformsarbete (COM(2021) 762).

BILAGA 2

Motiverat yttrande från Sveriges riksdag

Riksdagen har prövat om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete (COM(2021) 762) strider mot subsidiaritetsprincipen. Riksdagen anser att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen av de skäl som redovisas i detta motiverade yttrande.

Riksdagen vill betona att det är angeläget att personer som arbetar via digitala plattformar liksom andra har goda villkor och en bra arbetsmiljö. Det är också viktigt att EU:s inre marknad fungerar väl. Det kan därför finnas behov av åtgärder på såväl nationell nivå som EU-nivå.

I likhet med regeringen anser riksdagen dock att kommissionens aktuella förslag är alltför långtgående och detaljerat. Artikel 4 i förslaget ställer upp kriterier för en anställningspresumtion. Om minst två av kriterierna är uppfyllda ska ett anställningsförhållande bedömas föreligga och personen som arbetar för företaget i fråga ska därmed få tillgång till de rättigheter och sociala förmåner som ställningen som arbetstagare medför.

Riksdagen menar liksom regeringen att denna anställningspresumtion inte är förenlig med kommissionens ambition att nationella definitioner enligt gällande lagstiftning, kollektivavtal eller praxis i medlemsstaterna ska ligga till grund för korrekt fastställande av anställningsstatus. Riksdagens uppfattning är att en övergripande ram för att hantera felklassificering bör innebära att medlemsstaterna själva fastställer kriterier för att avgöra ett anställningsförhållande.

I svensk rätt avgörs frågan om huruvida en arbetspresterande part är arbetstagare genom en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Riksdagen framhåller att det är av största vikt att frågor som reglerar anställningsförhållanden och definitioner av arbetstagarbegreppet förblir en nationell kompetens.

Arbetsmarknadsdepartementet har skickat det aktuella förslaget på remiss till berörda myndigheter och organisationer. Riksdagen noterar att flera av remissinstanserna menar att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen och att de har lyft fram sin oro över förslagets konsekvenser för den svenska arbetsmarknadsmodellen, särskilt när det gäller artikel 4. Arbetsdomstolen skriver bl.a. att den har svårt att se att en sådan reglering som artikel 4 innebär skulle bidra till ett korrekt fastställande av de arbetspresterandes rättsliga status i svensk rätt.

Landsorganisationen i Sverige bedömer att även om det nationella arbetstagarbegreppet inte påverkas direkt kommer de regler som föreslås att få en direkt effekt på vårt arbetstagarbegrepp och tillämpningen av detta. Det innebär också, vilket är en avvikelse från den svenska arbetsrättsliga systematiken, att särregler för hur man bestämmer vem som är arbetstagare införs just för plattformsföretag. Sveriges akademikers centralorganisation lyfter bl.a. fram att det finns oklarheter när det gäller hur förslaget förhåller sig

till sociala trygghetssystem, som är en nationell angelägenhet, och huruvida presumtionen ska tillämpas inom andra rättsområden än arbetsrätten.

Svenskt Näringsliv skriver bl.a. att artikel 4 för svensk del innebär att arbetsmarknadens parter förlorar möjligheten att kunna hantera dessa frågor genom kollektivavtal. Sveriges Kommuner och Regioner påpekar bl.a. att det är oklart vilken den faktiska innebörden av artikel 4 är och vilka konsekvenser som det får i förhållande till att den rättsliga presumtionen för ett anställningsförhållande ska gälla i alla relevanta administrativa och rättsliga förfaranden och att behöriga myndigheter ska utgå från denna presumtion.

Riksdagen gör samma bedömning som dessa remissinstanser och menar att de sammantagna konsekvenserna av direktivförslaget är svåra att överblicka och att direktivet, så som förslaget är utformat med en anställningspresumtion, innebär risker för den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Subsidiaritetsprincipen innebär att en åtgärd ska vidtas på EU-nivå endast om, och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva. Riksdagen menar sammanfattningsvis att anställningspresumtionen, så som den utformats i direktivförslaget, inte är förenlig med kommissionens ambition att nationella definitioner ska ligga till grund för korrekt fastställande av anställningsstatus. Fastställandet av kriterier för att avgöra ett anställningsförhållande görs bäst på nationell nivå. Anställningspresumtionen innehåller en detaljerad reglering som inte står i proportion till förslagets mål och syfte. Riksdagens slutsats är därför att förslaget i denna del strider mot subsidiaritetsprincipen.

Eftersom riksdagens uppgift är att ta ställning till det befintliga förslaget innebär ställningstagandet att riksdagen anser att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen och riksdagen lämnar härmed detta motiverade yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

BILAGA 3

Motiverat yttrande från Sveriges riksdag

Riksdagen har prövat om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformsarbete (COM(2021) 762) strider mot subsidiaritetsprincipen. Riksdagen anser att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen av de skäl som redovisas i detta motiverade yttrande.

Riksdagen anser att det är positivt att den tekniska utvecklingen gör det möjligt att skapa nya tjänster och jobb via digitala plattformar. Det gynnar den europeiska konkurrenskraften och får fler i arbete. Denna utveckling ställer även krav på nya lösningar för de sociala och arbetsrättsliga utmaningar som följer. Dessa utmaningar menar riksdagen att medlemsstaterna hanterar bäst på nationell nivå.

EU:s medlemsländer har olika förutsättningar och olika arbetsmarknadsmodeller, vilket skapar skilda behov. Det är nödvändigt att medlemsstaterna på de sätt som passar dem bäst snabbt kan svara mot de tekniska utmaningar som uppstår genom att själva besluta vilka regleringar som är lämpliga. Om medlemsstaterna inte har den möjligheten riskerar utvecklingen att stanna av och det kan i sin tur innebära att arbetstillfällen flyttar till länder utanför EU.

EU-länderna har mycket att lära av varandra och delar redan med sig av goda exempel. Det är något riksdagen uppmuntrar. Fler bindande direktiv som förstör fungerande arbetsmarknadsmodeller motsätter riksdagen sig däremot kraftigt. Riksdagen har de senaste åren sett en rad initiativ från EU-kommissionen som direkt hotar den svenska arbetsmarknadsmodellen där arbetsmarknadens parter hanterar frågor genom kollektivavtal.

I det aktuella direktivförslaget ser riksdagen detta mycket tydligt, inte minst i artikel 4, där en anställningspresumtion ogiltigförklarar det svenska arbetstagarbegreppet. Hela förslaget vilar på denna anställningspresumtion, och förslaget är i grunden feltänkt. Direktivet riskerar också att få återverkningar på både skattesystemet och socialförsäkringssystemet, vilket är oacceptabelt. Om direktivförslaget antas kommer det att få långtgående konsekvenser för befintliga plattformsföretag och för hela gigekonomin. Direktivförslaget underminerar arbetsmarknadens parter autonomi och utgör ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Riksdagen noterar remissinstansernas kraftiga oro över förslagets konsekvenser för den svenska arbetsmarknadsmodellen, särskilt när det gäller artikel 4 och dess påverkan på det svenska arbetstagarbegreppet. Riksdagen uppmärksammar vidare att Svenskt Näringsliv bedömer att det föreslagna regelverket avsevärt kommer att försvåra möjligheten att driva företag och erbjuda tjänster via digitala plattformar i Sverige och att förslagets olika rapporterings- och informationsskyldigheter innebär en orimlig administrativ börda för de företag som omfattas.

Sammanfattningsvis står det för riksdagen helt klart att direktivförslagets syfte i alla dess delar bättre kan uppnås av medlemsstaterna själva.

Riksdagen har gång på gång upprepat att det är av yttersta vikt att EU möter de sociala utmaningarna på sätt som respekterar varje medlemsstats nationella kompetens. När kommissionen överträder den gränsen undergräver den sammanhållningen mellan EU:s medlemsländer och skapar fragmentering. Det gör mer skada än nytta. Riksdagen kommer även i fortsättningen att motsätta sig sådana initiativ.

Riksdagen anser mot denna bakgrund att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen och lämnar härmed detta motiverade yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.